УДК 159.9:305-057.875(477)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-4\(10\)-378-389](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-4(10)-378-389)

Пособчук Руслана Михайлівна магістрантка Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук, Міжрегіональна Академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, 03039, тел.: (067) 460-88-29, e-mail: ruslana.posobchuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8935-9292>

Куртакова Анна Олександрівна доктор філософії в галузі права, доцент кафедри цивільного та господарського права Інституту права ім. князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, 03039, тел.: (050) 264-00-30, e-mail: anita-k@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9475-6911>

ТЕОРІЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ВІДНОСИН І ФОРМУВАННЯ СТАТЕВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Анотація. На різних історичних етапах розвитку соціуму уявлення про чоловічу і жіночу засади зазнавали уточнення і доповнення паралельно з трансформацією індивідуальної і суспільної свідомості. Трансформація поглядів на статеву ідентичність опрацьовувалась в роботах багатьох дослідників. Є аналітики, зокрема Ф. Тайсон і Р.Тайсон, які переконані, що поняття статевої ідентичності в теорії психосексуального розвитку З. Фрейда відсутня. Всюди в роботах З. Фрейда можна зустріти згадки про мужність і жіночність, але вони ґрунтуються на уявленнях про інфантильну сексуальність і не враховують того вкладу, який вносить розвиток об'єктних відносин (тобто відносини між значущими людьми, пов'язані з їх статевими ролями) і відповідними аспектами особистості, як Я і Над-Я. Саме поняття статевої ідентичності, яке приймає цей внесок до уваги з'явилося відносно недавно. [8, стор.271]. Під статевою ідентичністю прийнято розуміти переживання і усвідомлення людиною своєї статевої приналежності, фізіологічних, психологічних і соціальних особливостей своєї статі, переживання ним своєї маскулітності-фемінітності. Будучи аспектом особистісної ідентичності, статеву ідентичність визначає освоєння статевої ролі, тобто вплив на всю поведінку і розвиток особистості. Психоаналітик Р. Стіллер (1924-1991), американський професор в області психіатрії, відомий своїми дослідженнями теорій статевої ідентичності, що дає визначення статевої ідентичності так: статеву ідентичність - це широка концепція, що включає всі якості індивідуальних поєднань мужності і жіночності, обумовлена великим

масивом біологічних, психологічних, соціальних і культурних чинників. Він же був першим, хто ввів поняття «гендер», як поняття соціополового самоусвідомлення.

Ключові слова: теорія об'єктивності, ідентифікація, анатомічні аспекти.

Posobchuk Ruslana Mykhailivna Master's student of the Educational and Scientific Institute of International Relations and Social Sciences, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, vul. Frometivska, 2,, tel.: (067) 460-88-29, e-mail: ruslana.posobchuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8935-9292>

Kurtakova Anna Alexandrovna Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor of Civil and Commercial Law, Institute of Law. Prince Vladimir the Great, Interregional Academy of Personnel Management, Frometivska St., 2, Kyiv, 03039, tel.: (050) 264-00-30, e-mail: anita-k@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9475-6911>

THEORY OF OBJECTIVE RELATIONS AND FORMATION OF SEXUAL IDENTITY

Abstract. At various historical stages of development of society, the idea of masculine and feminine principles were clarified and supplemented in parallel with the transformation of individual and social consciousness. The transformation of views on gender identity has been studied in the works of many researchers. There are analysts, in particular F. Tyson and R. Tyson, who are convinced that the concept of gender identity in the theory of psychosexual development of S. Freud is absent. Everywhere in the works of S. Freud can be found mentions of masculinity and femininity, but they are based on ideas about infantile sexuality and do not take into account the contribution that makes the development of object relations (ie, relationships between significant people related to their gender roles) and relevant aspects of personality like the Self and the Over-Self. The very concept of gender identity that takes this contribution into account has emerged relatively recently. [8, p.271]. Gender identity is understood as a person's experience and awareness of their gender, physiological, psychological and social characteristics of their sex, their experience of their masculinity-femininity. As an aspect of personal identity, gender identity determines the development of sexual role, ie the impact on all behavior and personality development. Psychoanalyst R. Stiller (1924-1991), an American professor of psychiatry, is known for his research on theories of gender identity, which defines gender identity as follows: gender identity is a broad concept that includes all the qualities of individual combinations of masculinity and femininity, due to the large array biological, psychological, social and cultural factors. He was the first to introduce the concept of "gender" as a concept of socio-gender self-

awareness.

Keywords: objectivity theory, identification, anatomical aspects.

Постановка проблеми. Теорія об'єктних відносин - це особливий підхід в психоаналізі який говорить, що базовим мотивом життя людини є потреба у встановленні задовольняють його взаємин. Важливість такої міжособистісної взаємодії на розвиток психіки індивіда, є ключова концепція теорії об'єктних відносин. Відповідно, ці взаємодії мають безпосередній вплив на формування статевої ідентичності. Перші роботи в рамках теорії об'єктних відносин були написані: Мелані Кляйн, Дональд Віннікотт і Майкл Балінт. Серед інших дослідників, які написали значущі роботи в рамках цієї моделі, можна перерахувати Отто Кернберга, Хайнца Кохута, М. Малер і Л. В. Сандлера. Представники теорії об'єктних відносин виходять із припущення, що психіка складається з «внутрішніх об'єктів», що представляють собою інтерналізувати зовнішні об'єкти: людей і елементи їх функціонування. Ми розберемо, що це за об'єкти і яким чином вони впливають в рамках теорії об'єктних відносин.

Все ж варто віддати належне З. Фрейду за те, що він першим звернув увагу на вплив анатомічного аспекту в психосексуальному розвитку і відмінності, що з ним пов'язані, тому спочатку буде короткий огляд психосексуального розвитку хлопчиків і дівчаток відповідно до теорії самого З. Фрейда. Так само розглянемо образ матері, як основного прообразу фемінності з точки зору деяких послідовників вченого - К. Хорні та Х. Дойч., Оскільки це доповнить теорії об'єктних відносин картину бачення об'єктів. А також розберемо що таке «ідентифікації» і її важливість у формуванні особистості, яка безпосередньо включає в себе статеву ідентифікацію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню даного питання сприяли праці Ф. Тайсона, Р.Тайсона, К. Хорні, Х. Дойча, О. Кернберга, Х. Кохута, М. Малера і Л. В. Сандлера.

Мета статті – дослідити теорії об'єктивних відносин і формування статевої ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що в теорії психосексуального розвитку ключовим фактором, що визначає становлення і розвиток гендерної ідентичності - є усвідомлення дитиною наявності або відсутності у нього пеніса. Для дитини це не просто особливості анатомічної будови тіла, а символ мужності або жіночності, завдяки якому запускається механізм ідентифікації з батьком певної статі: «оцінка батька і матері (як об'єктів ідентифікації) до точного розуміння статевого відмінності - відсутність пеніса - буває однаковою» [10, с. 855]. Цей механізм З. Фрейд описував через концепцію Едіпового комплексу, коли хлопчик ідентифікується з батьком як з тим, хто

володіє бажанням матері і здатний покарати дитину за допомогою кастрації, позбавивши його мужності. У процесі ідентифікації з батьком хлопчик символічно розділяє його силу і привілеї. "Ми стверджуємо, що фалічна генитальна організація дитини гине від цієї загрози кастрації" [9].

Дівчата ж, виявивши у себе відсутність пеніса, починають відчувати заздрість до нього, як символу чоловічої переваги і відчуваючи свою пригніченість, змушена ідентифікуватися з матір'ю, яка займає залежну пасивну позицію по відношенню до батька: «помітивши у себе відсутність пеніса, вона [молода пацієнтка З. Фрейда в своїх дитячих спогадах] заперечувала наявність цього органу зовсім не у всіх жінок, а лише у тих, яких вона вважала неповноцінними» [6, с. 98].

Що таке ідентифікація? У книзі Бержере Ж. термін "ідентифікація" описує «психологічний процес, завдяки якому суб'єкт асимілює вигляд, якості, властивості іншого і трансформується, цілком або частково, за образом останнього. Особистість утворюється і диференціюється за допомогою серії ідентифікацій» [7]. Для Фрейда «Я утворюється за допомогою осадження старих об'єктних ідентифікацій» або ж «ставлення з втраченим об'єктом замінюється ідентифікацією Я з об'єктом» [1, с. 56].

Ж. Бержере виділяє дві диференціації особистості явища:

- первинна ідентифікація - примітивний спосіб формування суб'єкта по моделі іншого, корелят відносини оральної інкорпорації, що має на меті перш за все забезпечення ідентичності суб'єкта, формування Себе і Я, що виходить в істотному ступені з нарцистичного реєстра [1, с. 55] .;

- вторинна ідентифікація, яка відноситься до часу Едіпового комплексу, що здійснюється послідовно по відношенню до обох батьків з їх статевими властивостями, що формує статеву ідентичність і сексуальну диференціацію [1, с. 55].

Поняття «об'єкт» вперше з'являється у З. Фрейда, коли він описує його як засіб для задоволення потягів [8]. У Едіповому комплексі існують дві одночасні, психологічно різні прихильності: об'єктна прихильність до матері і ідентифікація з батьком; позитивна форма Едіпового комплексу народжується від зустрічі цих двох прихильностей (випадок хлопчика). Реально ж в повній формі едіпової ситуації співіснують чотири тенденції і дві ідентифікації: тенденція ніжності по відношенню до батька і матері; тенденція ворожості по відношенню до батька і матері; ідентифікація з батьком і матір'ю, відмінності інтенсивності цих ідентифікацій, що відображають нерівність двох різновидів сексуальної схильності.

Ідеї З. Фрейда про едіповий комплекс визначили становлення і розвиток фаллоцентричного підходу до розуміння феномену гендерної ідентичності в психоаналізі. Для психоаналітика, як раніше цитували вище З. Фрейда, підлога

була в певному сенсі долею людини, а розвиток гендерної ідентичності - всього лише наслідком розвитку сексуальності, заснованому на усвідомленні статевих ознак тіла. На відміну від фаллоцентрично гіноцентричного підхід до розвитку гендерної ідентичності стверджує, що саме жіноче начало, а не привілейований чоловічий статус переважає в перспективі дитини протягом усього його розвитку. Первинним об'єктом інтересу дитини з самого народження є його мати, яка задовольняє його потреби і бажання і стає об'єктом прихильності. Мати цінна і значима для дитини. Саме роль матері, а не батька визначається як чільна в розвитку дитини [6, с. 100].

Карен Хорні (1885-1952), американський психоаналітик, велике цабе в неофройдизмі, в рамках психоаналітичної теорії першою заговорила про особливий шлях у розвитку жіночої гендерної ідентичності, яка не зводиться до сфери Едіпового комплексу. Жіноча ідентичність якісно відрізняється від чоловічої, вона також повноцінна і володіє активною енергією. К. Хорні не заперечує первинну заздрість до фалоса у дівчаток, але на відміну від З. Фрейда розглядала її на соціокультурному рівні, як символ соціальної влади. При цьому відсутність даного органу не призводить до неповноцінної пасивної позиції, оскільки компенсується наявністю матки. як можливості відтворити нове життя. Це перевага жінки над чоловіком, який жодна соціальна влада затьмарити не може: «неймовірне напруження чоловічого пориву в будь-якій області творчості виходить саме від почуття, що він грає порівняно малу роль в створенні живих істот, і саме це постійно підштовхує його до більшої компенсації в інших досягненнях» [9, с. 31-32].

У цьому К. Хорні бачила причини патріархального укладу суспільства, в якому чоловіки, заздрячи жінкам, намагаються придушити їх: «Отже, початок типових біологічних мотивів догляду в роль чоловіка лежить в Едіповому комплексі. Але пізніше вони підкріплюються і підтримуються реальною дискримінацією жіночої праці в суспільстві» [9, с. 39]. Підпорядкована позиція жінок в суспільстві, на думку автора, є одним з основних соціокультурних факторів усіх жіночих неврозів і можливою причиною деформації жіночої гендерної ідентичності.

Якщо К. Хорні першою обґрунтувала повноцінність і якісну відмінність розвитку жіночої ідентичності від чоловічої, то Мелані Кляйн (1882-1960), основний британський психоаналітик, засновник школи об'єктних відносин, першою заговорила про провідну роль матері в психосексуальному розвитку дитини і, як наслідок, про формування гендерної ідентичності. У своїй теорії об'єктних відносин психоаналітик виходила з того, що особистість визначається через встановлення відносин зі значущими об'єктами через любов за допомогою механізму інтроекції і агресію за допомогою механізму проекції власних ворожих

почуттів. Через любов значимий об'єкт інтегрується в структуру особистості, а через агресію відбувається перехід від одного об'єкта до іншого. Першим же об'єктом, закладає фундамент особистості, на думку М. Кляйн, є материнські груди: «З самого початку Я інтроекція " хороші "і" погані " об'єкти, прототипом і тих, і інших є груди матері - хороших, коли дитина отримує її, і поганих, коли йому це не вдається »[4, с. 143]. Саме відносини з нею, а згодом і з матір'ю в цілому, коли її образ буде повністю інтегрований в психіку дитини, визначають особливості особистості, а, отже, і основу гендерної ідентичності особистості. І тільки потім в своєму розвитку дитина через призму взаємин з матір'ю отримує можливість переключитися на взаємини з батьком.

Ідея М. Кляйн про роль в розвитку гендерної ідентичності полягає в механізмі інтроекції значущих об'єктів, перш за все батьків, і проекції в них агресивних імпульсів. Безумовно, перші уявлення про світ дитина привласнює через ідентифікацію з батьками, які є носіями культурних еталонів, в тому числі мужності і жіночності. А через відокремлення дитина вибудовує власну індивідуальність. Привласнюючи культурні зразки, що означає бути чоловіком або жінкою, дитина може відокремлюватися від батька протилежної статі на основі тих сенсів, які ці еталони в собі несуть. Так само він може відокремлюватися і завдяки очікуванням дорослих, які чекають від нього закріплених в культурі гендерних моделей поведінки.

Х. Дойч вказувала на те, що джерелом відокремлення для дітей обох статей є амбівалентний образ матері як турботливої годувальниці дитини і як коханки батька. Якщо хлопчик реалізує своє відокремлення від матері-годувальниці через ідентифікацію з батьком, формуючи сексуальний потяг до протилежного полу, то дівчинка не має таких ресурсів для психологічної сепарації і змушена протягом усього життя переживати амбівалентність жіночого образу. Тому її ідентичність розвивається або по пасивному, залежному сценарієм, або через розвиток ненависті до всього жіночого, в тому числі і до самої себе, що підсилює маргінальний статус жіночої ідентичності, що виражається в мазохистичній тенденції [8, с. 13].

Американський психоаналітик, доктор соціологічних наук Ненсі Чодороу (1944-) розвинула ідеї Х. Дойч про ключову роль відокремлення від матері в розвитку не тільки жіночої, але й чоловічої ідентичності, надавши їм соціокультурний контекст. Роль матері є визначальною в процесі становлення гендерної ідентичності остільки, оскільки в європейській культурі вихованням і турботою про дітей займаються, насамперед, матері. Так як фундамент гендерної ідентичності закладається в ранньому дитинстві, монополія жіночого виховання в перші роки життя є визначальною для становлення гендерної ідентичності дитини, який, ідентифікуючи з нею, починає свій розвиток за жіночим типом

особистості [10, с. 210].

Згідно Н. Чодороу, і хлопчики, і дівчатка в результаті знають більше про те, що таке бути жінкою, а не про те, що таке бути чоловіком. Це робить процес розвитку гендерної ідентичності більш легким для дівчаток і більш важким для хлопчиків, які повинні «навчитися» бути чоловіками. Відсутність батьківської участі у вихованні хлопчиків в перші роки життя призводить до того, що вони починають конструювати свою гендерну ідентичність через протиставлення себе всьому жіночому: «Хлопчик схильний заперечувати ідентифікацію і відносини з матір'ю і відкидати те, що він вважає жіночим світом; мужність визначається не стільки в позитивних термінах, скільки від противного. 10, с. 210].

Подібний негативізм до протилежної статі, з одного боку, акцентує відчуття власної унікальності, з іншого - в крайніх формах може виражатися в негативному зневажливому ставленні до всієї жіночої статі і всього, що з ним пов'язано. В результаті це підсилює конфліктність чоловічий ідентифікації, в основі якої лежить первісна ідентифікація з матір'ю [6, с.102].

Психолог і психоаналітик Роберт Стіллер, який займався проблемою статевої ідентичності, вказував в цілому ряді своїх робіт (1968, 1973, 1975а, 1975), зокрема, на базисне почуття, при якому індивід цілком виразно відчуває себе або чоловіком, або жінкою: «почуття всієї біологічної статі - чоловічої у чоловіків і жіночого у жінок ... Воно є частиною більш широкого почуття статевої ідентичності, але йому не тотожне» (Стіллер, 1976, р 61) [8, стор. 271]. Це почуття є центральною та становить статеву ідентичність і визначається Р. Стіллер, як ядерна статева ідентичність. Таким чином, ядро статевої ідентичності, тобто початкова мужність або жіночність, зароджується у плода як біологічна сила - віднесення до біологічної статі визначається анатомією і фізіологією зовнішніх статевих органів. Але далі на ці біологічні і анатомічні фактори накладаються соціальні та психологічні умови. Зокрема батьки посиляють дитині, в залежності від його статі, безліч вербальних і невербальних повідомлень про те, як розуміється в даній сім'ї мужність або жіночність. Іншими словами близькі люди формують відповідне хлопчикові чи дівчинці поведінку різними способами, а так само власним прикладом поведінки у відповідній статево-рольовій формі.

На думку Ф. і Р. Тайсонів, статева ідентичність починає формуватися ще в пренатальний період, а може ще й раніше. Відбиток на психіку ще не зачатої дитини, на його подальшу статеву ідентифікацію накладає саме батьківське бажання, яке могло сформуватися ще в ранньому і пізньому дитинстві, в залежності від індивідуальних сімейних конфліктів. Іншими словами, реакція матері може бути викликана сформованими ще до вагітності (і під час вагітності так само) фантазіями і очікуваннями. [8, стор. 273].

Найбільший сучасний американський психоаналітик, Отто Кернберг (1928),

займається інтеграцією психоаналітичних теорій. За багато років він асимілював ряд ідеї і гіпотез про психічний розвиток, запропонованих М. Кляйн, Британською школою, М. Малер і іншими, з'єднавши їх з теоріями Якобсон в те, що назвав его-психологією - по суті, в теорію об'єктних відносин з широкими можливостями застосування до нозології, оцінці, діагностики та техніці лікувань. Говорячи коротко, теорія О. Кернберг полягає в тому, що афекти є головною мотиваційною системою немовляти; вони організовуються в лібідному і агресивному потязі за допомогою прямої взаємодії з людським об'єктом, що є щось більше, ніж просто засіб інстинктивного задоволення Ід. Его і Супер-Его формуються на основі репрезентацій об'єкта, інтераналізуючих під впливом різних афективних станів. Ці стани фарбують або визначають характеристики того, що інтерналізуються - наприклад, чи буде Супер-Его суворим і жорстким або чи буде Его справлятися із завданнями, які йому доведеться вирішувати [8].

О. Кернберг відзначає внесок психоаналітичної теорії об'єктних відносин, що дозволяє об'єднати процес ідентифікації і комплементарності ролей в єдину модель розвитку. Він зазначає, що формування ідентичності визначається взаємовідносинами між дитиною і матір'ю, особливо в ранньому дитинстві, коли емоційний досвід дитини дуже інтенсивний, незалежно від того, приємне це переживання або хворобливе [3]. Пам'ять про ці емоційно-насичені моменти утворює ядро схеми взаємодій Я - репрезентації дитини (self representation) з об'єкт-репрезентацією матері (object representation), які приносять приємні або неприємні хвилини. Внаслідок цього формуються дві паралельні і ізольовані один від одного лінії Я-репрезентацій і об'єкт-репрезентацій і відповідного їм афекту - позитивного або негативного. Ці спочатку "абсолютно хороші" і "абсолютно погані" Я- і об'єкт-репрезентації потім інтегруються в репрезентації "цілого" Я і репрезентації "цілих" значимих інших - процес, який є основою нормальної інтеграції ідентичності.

О. Кернберг підкреслює свою переконаність в тому, що ідентичність формується через ідентифікацію відносин з об'єктом, а не самим об'єктом. Це означає ідентифікацію та з Я, і з іншим в їх взаємодії і, відповідно, інтерналізацію реципрокних ролей цієї взаємодії. Встановлення ядерної статевої ідентичності-інтегрованої Я-концепції, яка визначає ідентифікацію індивіда з тією чи іншою статтю - не може бути розглянуто окремо від встановлення відповідної інтегрованої концепції іншого, що включає ставлення до нього як до бажаного сексуального об'єкту. Цей зв'язок між ядерною статевою ідентичністю і вибором бажаного сексуального об'єкта в той же час пояснює притаманну людині бісексуальність: ми ідентифікуємо та з нашим власним Я, і, одночасно, - з об'єктом потягу [3] Якщо, наприклад, хлопчик відчуває себе хлопчиком, улюбленим матір'ю, він ототожнює себе одночасно з чоловічою роллю дитини і з

жіночою роллю матері. Таким чином, в майбутньому така дитина може актуалізувати свою Я-репрезентацію, проектуючи репрезентацію матері на іншу жінку; або під впливом певних обставин може відігравати роль матері, проектуючи Я-репрезентацію на іншого чоловіка. Домінування Я-репрезентації як дитину чоловічої статі може давати впевненість у перевазі гетеросексуальної орієнтації (включаючи неусвідомлений пошук матері в інших жінках). Переважаюча ідентифікація з репрезентацією матері може визначити формування одного з типів чоловічої гомосексуальності (Фрейд, 1914) [3]. У дівчинки в її ранніх відносинах з матір'ю формується і закріплюється ядерна статева ідентичність шляхом ідентифікації і з її власної, і з материнської роллю у взаємодії. Її пізніше бажання зайняти місце батька як об'єкта любові матері, так само як її власний позитивний вибір батька в едиповій фазі, закріплює несвідому ідентифікацію і з батьком. Едипів комплекс в той же час закріплює неусвідомлену ідентифікацію зі своїм батьком. Таким чином вона теж встановлює несвідому бісексуальну ідентифікацію. Ототожнення ні з людиною, а зі ставленням і побудова в несвідомому системи реципрокних ролей дають можливість говорити про психологічну обумовленість бісексуальності. Це знаходить своє відображення в здатності до знаходження як ядерної статевої ідентичності, так і сексуального інтересу до людини іншого (або того ж) статі в один і той же час. Це також сприяє інтеграції статевих ролей протилежної статі з ролями свого власного, а також ідентифікації з соціальними статевими ролями як свого, так і протилежної статі [3].

Стіллер (1975, 1985), вважає, що, беручи до уваги сильну прихильність дитини до матері і симбіотичні відносини з нею, рання ідентифікація немовлят обох статей носить фемінінний характер. У процесі сепарації-індивідуації хлопчики поступово переходять від жіночої до чоловічої ідентичності [3].

З'ясувалося, що основними факторами, що впливають на розвиток фемінінності у хлопчиків, є байдужість батьків до прояву фемінінної поведінки або його заохочення; одягання хлопчика в жіночий одяг; надмірна материнська опіка; відсутність батька або неприйняття ним дитини; фізична привабливість дитини; брак спілкування з хлопчиками свого віку. Критичною спільною рисою у всіх цих випадках, схоже, є те, що в них відсутній несхвалення фемінінної поведінки [3].

Те, що в ранньому дитинстві батьківське поводження (особливо поведінку матері) має великий вплив на ядерну статеву ідентичність дитини і все його сексуальну поведінку, характерно не тільки для людей. О. Кернберг подає як приклад результати дослідження Харлоу і Харлоу (1965), яке проводили на приматах.

Відносини між батьками і дитиною в перші періоди життя складають

первинний психічний світ дитини і тому мають величезне значення. Якщо ці відносини правильні і адекватні, вони можуть сприяти фізичному і психічному благополуччю дитини. Але якщо вони стають дисфункціональними, то у дитини виникають проблеми в розвитку, затримки і розладу. Якщо виділяти етапи становлення об'єктних відносин, то вони відображають найбільш ранні структури психічного апарату. Наводяться наступні стадії:

- 1) стадії інфантильного аутизму або симбіозу,
- 2) сепарації-індивідуації,
- 3) об'єктного сталості або константності

Різні автора називають їх по-різному і вкладають трохи різні процеси, вік так само може відрізнятися, то іншими словами можна сказати, що в міру свого дорослішання, дитина проходить три стадії об'єктних відносин: Монада (або стадію єдності по А. Фрейд), діаду (об'єктного сталості) і тріаду (фалічний стадію по А. Фрейд). Стадію єдності можна розглядати, як нарцистичну стадію, на якій дитина повністю сконцентрувалася на задоволенні своїх фізичних потреб і не розрізняє Я від матері - тут Я і об'єкт одне ціле. На стадії діадних відносин дитина формує любов і прихильність до своєї матері, як до окремого об'єкту, проходячи процеси сепарації-індивідуації, які стають актуальними на даному етапі (М. Малер). Р. Шпіц вважає, що в цьому віці дитина формує свої перші об'єктні відносини. Тріада - це та стадія, де додається батько, як ще один значимий об'єкт. Вік на якому стає критичним батько, як об'єкт, різні вчені виділяли по-різному. Наприклад, А. Фрейд і З. Фрейд вважав, що триадні відносини стають актуальними до трьох років життя, то М. Кляйн, Дж. Макдуггал, Р. Шпіц, вважають, що вже на першому році життя тріадні відносини відіграють визначальну роль.

Висновки. Представники теорії об'єктних відносин виходять із припущення, що відносини з іншими людьми, особливо близькими і значущими, родичами і друзями в значній мірі впливають на становлення статевої ідентичності людини. Особлива роль відводиться взаємовідносинам з матір'ю, як з первинним об'єктом, як у випадку хлопчика так і в разі дівчинки. Об'єктні відносини, можна сказати, це несвідомі уявні уявлення інших людей і світу, які складаються із значущих зв'язків і досвіду дитинства. Такі відносини виступають, як важливий захід цілісної особистості і можуть використовуватися в якості одиниці аналізу її активності. Тобто в традиційній сім'ї, де відведена роль батька і матері, як представникам різних статей, дитина має можливість спостерігати за поведінкою кожного з батьків. Значить, що в родині виражається мужність і жіночність свідомо і несвідомо. Так, повагу до батька сприяє розкриттю чоловічої ідентичності, а до матері - жіночої. Якщо дочка відчуває проблеми з жіночою ідентичністю матері, тоді це з більшою ймовірністю позначиться на формуванні її

жіночої ідентичності. Крім того, віднесення дитини до біологічної статі спонукає батьків ставитися з дитиною певним способом, в залежності від того хлопчик це чи дівчинка. Важливість цих відносин не можна переоцінити, оскільки вони мають прямий вплив на психіку індивіда на всіх етапах.

Література:

1. Бержере Ж. Психоаналитическая патопсихология: теория и клиника/Пер. с фр. д-ра психол. наук, проф. А. Ш. Тхостова. Серия «Классический университетский учебник». Вып. 7— М: МГУ им. М. В. Ломоносова, 2001.— 400 с.
2. Дойч Х. Психоанализ женских психосексуальных функций [текст]/ Хелене Дойч: пер. с нем. - Ижевск: ERGO. - 2013. - Режим доступа:https://bookap.info/book/doych_psihoanaliz_zhenskih_seksualnyh_funktsiy/bypage/2.
3. Кернберг О. Отношения любви: норма и патология. Класс Независимая фирма. - 2018. - 340 с. - https://bookap.info/psyanaliz/kernberg_otnosheniya_lyubvi_norma_i_patologiya/gl6.shtm.
4. Кляйн М. Вклад в психогенез маниакально-депрессивных состояний // Психоаналитические труды: в VI т. Т. II: «Любовь, вина и репарация» и другие работы 1929–1942 годов. – Ижевск, 2007. – С. 139–177. - https://bookap.info/clasik/klyayn_psihoanaliticheskie_trudy_v_7_tt_tom_2_lyubov_vina_i_reparatsiya/bypage/.
5. Куттер П. Современный психоанализ. Введение в психологию бессознательных процессов. - СПб, 1997. - <http://lib.ru/PSIHO/KUTTER/psihoanaliz.txt>.
6. Мелков С.В., Кудрина А.В. Эволюция представлений о гендере и гендерной идентичности в психоанализе от истоков до 1990-х годов // Развитие личности. — 2015. — № 2. — С. 96—119.
7. Лапланш, Ж., Понталис, Ж.-Б. Словарь по психоанализу [Текст]. / Пер. с фр. – М.:Высш.шк.,1996. – 628с.
8. Тайсон Р., Тайсон Ф. Психоаналитические теории развития. - Когито -Центр, 2013. - 407 с.
9. Хорни К. Женская психология. – СПб: пер. с англ. — СПб. : Восточно-Европейский институт психоанализа, 1993. — 222 с.
10. Чодороу Н. Воспроизводство материнства: Психоанализ и социология гендера. – М., 2006. - 496 с

References:

1. Bergeret, J. (2001). *Psikhoanaliticheskaya patopsikhologiya: teoriya i klinika* [Psychoanalytic pathopsychology: theory and clinic]. (A. Sh. Tkhostov, Trans). *Seriya «Klassicheskiy universitetskiy uchebnik» – Series "Classic University Textbook"*. (Vols. 7). Moscow: MGU im. M. V. Lomonosova [in Russian].
2. Deutsch, H. (2013). *Psikhoanaliz zhenskikh psikhoseksual'nykh funktsiy* [Psychoanalysis of the Sexual Functions of Women]. Izhevsk: ERGO. Retrieved from https://bookap.info/book/doych_psihoanaliz_zhenskih_seksualnyh_funktsiy/bypage/2 [in Russian].
3. Kernberg, O. (2018). *Otnosheniya lyubvi: norma i patologiya* [Love Relations: Normality And Pathology]. Klass Nezavisimaya firma. Retrieved from https://bookap.info/psyanaliz/kernberg_otnosheniya_lyubvi_norma_i_patologiya/gl6.shtm [in Russian].

4. Klein, M. (2007). Vklad v psikhogenez maniakalno-depressivnykh sostoyaniy [Contribution to the psychogenesis of manic-depressive states]. *Psikhoanaliticheskie trudy. T. 2: «Lyubov, vina i reparatsiya» i drugie raboty 1929–1942 godov – Psychoanalytic works. Vol. 2: "Love, guilt and reparation" and other works of 1929-1942.* (pp. 139-177). Izhevsk. Retrieved from https://bookap.info/clasik/klyayn_psihoanaliticheskie_trudy_v_7_tt_tom_2_lyubov_vina_i_reparatsiya/bypage/ [in Russian].
5. Kutter, P. (1997). *Sovremennyy psikhoanaliz. Vvedenie v psikhologiyu bessoznatelnykh protsessov [Modern psychoanalysis. An introduction to the psychology of unconscious processes]*. Saint Petersburg. Retrieved from <http://lib.ru/PSIHO/KUTTER/psihoanaliz.txt> [in Russian].
6. Melkov, S.V., Kudrina, A.V. (2015). Evolyutsiya predstavleniy o gendere i gendernoy identichnosti v psikhoanalize ot istokov do 1990-kh godov [Evolution of ideas about gender and gender identity in psychoanalysis from the origins to the 1990s]. *Razvitie lichnosti – Personality Development*, 2, 96-119 [in Russian].
7. Laplanche, J., Pontalis, J.-B. (1996). *Slovar po psikhoanalizu [Dictionary of Psychoanalysis]*. Moscow: Vyssh.shk. [in Russian].
8. Tyson, R., Tyson, F. (2013). *Psikhoanaliticheskie teorii razvitiya [Psychoanalytic Theories of Development: An Integration]*. Kogito-Tsentr [in Russian].
9. Horney, K. (1993). *Zhenskaya psikhologiya [Feminine Psychology]*. Saint Petersburg: Vostochno-Evropeyskiy institut psikhoanaliza [in Russian].
10. Chodorow, N. (2006). *Vosproizvodstvo materinstva: Psikhoanaliz i sotsiologiya gendera [The Reproduction of Mothering. Psychoanalysis and the Sociology of Gender]*. Moscow [in Russian].